

Ельман Ш. Алієв*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

В представленій роботі досліджено ключові напрями підвищення ефективності розвитку цифрової економіки в Україні з урахуванням сучасних глобальних трансформацій та внутрішніх структурних особливостей національної економіки. Обґрунтовано, що цифровізація виступає не лише технологічним трендом, а й одним з основних факторів економічного зростання, який визначає конкурентоспроможність держави, рівень інноваційності бізнесу та якість публічного управління. Особливу увагу приділено аналізу поточного стану цифрової інфраструктури, рівня впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, а також ступеня інтеграції цифрових рішень у діяльність підприємств і державних інституцій. Визначено, що стримуючими чинниками розвитку цифрової економіки в Україні залишаються нерівномірність доступу до цифрових ресурсів, недостатній рівень інвестицій у технологічне оновлення, обмежена цифрова компетентність частини населення та недосконалість інституційного середовища. Також наголошено на необхідності формування комплексної державної політики, спрямованої на розвиток цифрової інфраструктури, стимулювання інноваційної активності бізнесу та підтримку науково-дослідних ініціатив у сфері високих технологій. Запропоновано напрями підвищення ефективності розвитку цифрової економіки, серед яких ключовими є: активізація інвестицій у цифрові технології, розвиток людського капіталу через модернізацію освітніх програм і підвищення цифрової грамотності, удосконалення нормативно-правового регулювання, а також розширення співпраці між державою, бізнесом і науковою спільнотою. Окремо підкреслено значення цифрових платформ, великих даних та автоматизації як інструментів підвищення продуктивності та створення нових бізнес-моделей. Таким чином, ефективний розвиток цифрової економіки в Україні можливий за умови системного підходу, який поєднує технологічні інновації, інституційні перетворення та розвиток людського потенціалу.

Ключові слова: цифрова економіка, цифровізація, інноваційний розвиток, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова інфраструктура, людський капітал, інституційне середовище, державна політика, цифрові платформи, великі дані, автоматизація, конкурентоспроможність, економічне зростання, Україна.

Табл. 3. Літ. 20.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-296-492-504

* <https://orcid.org/0009-0003-2965-6863>

Elman Aliiev

DIRECTIONS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT IN UKRAINE

The presented work explores key areas for increasing the efficiency of the digital economy in Ukraine, taking into account modern global transformations and internal structural features of the national economy. It is substantiated that digitalization is not only a technological trend, but also one of the main factors of economic growth, which determines the competitiveness of the state, the level of business innovation and the quality of public administration. Particular attention is paid to the analysis of the current state of digital infrastructure, the level of implementation of information and communication technologies, as well as the degree of integration of digital solutions into the

---

* West Ukrainian National University, Ternopil. Ukraine.

activities of enterprises and state institutions. It is determined that the factors constraining the development of the digital economy in Ukraine remain uneven access to digital resources, insufficient investment in technological renewal, limited digital competence of part of the population and imperfection of the institutional environment. It is also emphasized the need to form a comprehensive state policy aimed at developing digital infrastructure, stimulating innovative business activity and supporting research initiatives in the field of high technologies. The directions for increasing the efficiency of the development of the digital economy are proposed, among which the key ones are: increasing investment in digital technologies, developing human capital through the modernization of educational programs and increasing digital literacy, improving regulatory and legal regulation, as well as expanding cooperation between the state, business and the scientific community. The importance of digital platforms, big data and automation as tools for increasing productivity and creating new business models is especially emphasized. Thus, the effective development of the digital economy in Ukraine is possible under the condition of a systemic approach that combines technological innovations, institutional transformations and the development of human potential.

Keywords: digital economy, digitalization, innovative development, information and communication technologies, digital infrastructure, human capital, institutional environment, public policy, digital platforms, big data, automation, competitiveness, economic growth, Ukraine.

Peer-reviewed, approved and placed: 15.02.2026

Постановка проблеми. Формування проблеми підвищення ефективності розвитку цифрової економіки в Україні зумовлене переходом сучасних економічних систем до якісно нового етапу, в межах якого цифрові технології перестають бути допоміжним інструментом і перетворюються на системоутворюючу основу суспільного виробництва. У глобальному контексті цифрова економіка виступає не окремим сегментом, а інтегрованим середовищем, що визначає характер економічних відносин, швидкість інноваційних процесів і рівень конкурентоспроможності держав.

В українських умовах дана проблема набуває особливої складності через поєднання високого інноваційного потенціалу з нерівномірністю його реалізації. З одного боку, країна має розвинений ІТ-сектор, значний людський капітал у сфері технічних спеціальностей та позитивний досвід цифровізації окремих державних послуг. З іншого боку загальний рівень цифрової трансформації економіки залишається неоднорідним, а її ефекти недостатньо масштабованими для забезпечення стійкого економічного зростання.

Ключовою проблемною ознакою є структурний розрив між технологічними можливостями та готовністю економічної системи до їх повноцінного використання. Значна частина підприємств функціонує в умовах застарілих організаційних моделей, що обмежує впровадження цифрових рішень і знижує продуктивність виробництва. При цьому інституційне середовище не завжди забезпечує достатній рівень стимулювання інноваційної активності, що проявляється у складності регуляторних процедур, обмеженому доступі до фінансування та недостатньому захисті інтелектуальної власності.

Також суттєвим аспектом формування проблеми виступає якість людського капіталу в умовах цифрової трансформації. Незважаючи на високий освітній потенціал окремих сегментів населення, спостерігається системний дефіцит цифрових компетентностей у широких верствах

працівників. Представлене створює розрив між попитом на цифрові навички та їх фактичною пропозицією на ринку праці, що стримує впровадження сучасних технологій у різні галузі економіки.

Окремої уваги потребує інвестиційний вимір цифрового розвитку. Недостатній рівень вкладень у цифрову інфраструктуру, науково-дослідні розробки та інноваційні проекти обмежує можливості технологічного оновлення економіки. При цьому високі ризики інноваційної діяльності та недостатньо розвинений ринок венчурного капіталу ускладнюють комерціалізацію нових технологічних рішень, що призводить до втрати потенційних економічних ефектів.

Важливою складовою проблеми є також стан цифрової інфраструктури та кібербезпеки. Нерівномірний доступ до якісного Інтернет-зв'язку, особливо між регіонами, формує цифрову нерівність і обмежує інтеграцію економічних суб'єктів у єдиний цифровий простір. Паралельно зростання кіберризиків підвищує вимоги до захисту даних і надійності цифрових систем, що стає критичним фактором довіри до цифрової економіки.

Таким чином, проблема підвищення ефективності розвитку цифрової економіки в Україні має комплексний, системний характер і охоплює технологічні, інституційні, соціальні та інвестиційні виміри. Її сутність полягає не лише у необхідності розширення масштабів цифровізації, а й у забезпеченні її узгодженості, інклюзивності та стратегічної спрямованості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика розвитку цифрової економіки, інноваційних трансформацій та підвищення ефективності економічних систем перебуває у фокусі уваги як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, що підтверджується значною кількістю сучасних досліджень. Узагальнення наукових підходів свідчить про поступовий перехід від фрагментарного розгляду цифровізації до системного аналізу її впливу на економічне зростання, інституційні зміни та трансформацію бізнес-моделей.

У працях сучасних дослідників значна увага приділяється ролі цифрових технологій у забезпеченні ефективності бізнес-процесів та стійкого розвитку. Зокрема, у дослідженні Vobro N. та співавторів [1] доведено, що цифрова трансформація виступає інструментом оптимізації витрат і підвищення ефективності сталого розвитку підприємств, що підкреслює її прикладний характер у корпоративному управлінні. У свою чергу, Desyatnyuk O. і Ptashchenko O. [2] акцентують увагу на взаємозв'язку цифрових технологій і розвитку зеленої економіки, розглядаючи цифровізацію як чинник підвищення фінансової стабільності та екологічної ефективності глобального бізнесу. Окремий науковий напрям сформовано навколо проблем фінансової інклюзії та трансформації бізнес-процесів у цифровій економіці. У роботах Desyatnyuk O., Krysovatyu A. та колективу авторів [3, 4, 9, 10, 18] підкреслюється, що цифрові інструменти сприяють розвитку екопідприємництва та підвищенню доступності фінансових ресурсів. Також наголошується на важливості цифрових інновацій у забезпеченні фінансової безпеки та інклюзивності економічних систем, що розкрито у дослідженні про трансформацію бізнес-процесів.

Питання інституційного та стратегічного виміру розвитку економіки висвітлюються у працях Doran J., McCarthy N., O'Connor M. [5], де

підприємництво розглядається як ключовий фактор економічного зростання як у розвинених, так і в країнах, що розвиваються. Розширюючи цей підхід, Flaig F. та співавтори [6] аналізують ринкові стратегії, акцентуючи увагу на здатності економічних суб'єктів не лише реагувати на зміни, а й активно формувати ринкове середовище.

Важливий внесок у розуміння технологічної складової розвитку зроблено у дослідженнях, присвячених енергозберігаючим технологіям (Gavkalova N. та ін. [7]), де інновації розглядаються як основа підвищення конкурентоспроможності бізнесу. У свою чергу, Krchova H. та Ljvejnovb Hoesovb K. [8] доводять значення сучасних маркетингових інструментів для стимулювання інноваційності підприємств, підкреслюючи роль комунікацій у цифровому середовищі.

В українських наукових працях значна увага приділяється інституційним та соціально-економічним аспектам цифровізації. Зокрема, Зайцев Ю. і Петренко Д. [12] розглядають інклюзивну економіку як важливий напрям модернізації, що забезпечує більш рівномірний розподіл економічних можливостей. Кириленко С. та Вовк В. [13, 14] аналізують трансформаційні процеси у сфері послуг, підкреслюючи роль цифровізації та інклюзії у структурних змінах економіки України.

Проблеми інституційного розвитку та міжнародної взаємодії висвітлюються у працях Панченко В., Птащенко О., Резнікової Н. [15, 16], де наголошується на багатовимірності соціально-економічних викликів і необхідності модернізації політики розвитку.

Окремо слід відзначити дослідження, присвячені інфраструктурним аспектам економічного розвитку. Сімків Л. [17] акцентує увагу на значенні ринкової інфраструктури як базового елемента функціонування економічних систем, що створює умови для ефективного розподілу ресурсів і розвитку ринкових відносин.

У працях Шталь Т. і Зайцева Ю. [19, 20] розглядаються питання розвитку міст і регіонів в умовах цифрової економіки, де цифровізація виступає інструментом підвищення інклюзивності та ефективності урбаністичних систем.

Таким чином, узагальнення наукових підходів дозволяє зробити висновок, що сучасні дослідження формують багатовимірне бачення цифрової економіки як складної системи, у якій взаємодіють технологічні, інституційні, фінансові та соціальні фактори. При цьому залишається недостатньо розкритим системний взаємозв'язок між рівнем цифровізації, ефективністю інституційного середовища та здатністю економічних систем до довгострокової адаптації, що й визначає актуальність подальших наукових досліджень у даному напрямі.

Мета дослідження полягає у визначення напрямів підвищення ефективності розвитку цифрової економіки в Україні.

Основні результати дослідження. Цифровізація в сучасних умовах набуває системного характеру та виходить за межі суто технологічного оновлення, перетворюючись на один із ключових драйверів довгострокового економічного зростання. Її вплив охоплює не лише виробничу сферу, а й інституційне середовище, механізми державного управління та структуру

ринку праці. У такій площині цифрові технології формують нову логіку економічних відносин, де визначальними стають швидкість обробки інформації, здатність до інтеграції даних і ефективність використання цифрових платформ [1, 2, 3].

Сучасні наукові підходи розглядають цифрову трансформацію як багаторівневий процес, що охоплює мікро-, мезо- та макрорівень економіки. На мікрорівні вона проявляється у зміні внутрішніх бізнес-процесів підприємств, впровадженні автоматизації, аналітики великих даних, штучного інтелекту та хмарних технологій. На мезорівні цифровізація формує нові галузеві екосистеми, в яких взаємодіють компанії, постачальники технологій, фінансові установи та освітні інституції. На макрорівні вона визначає конкурентоспроможність національної економіки, її здатність до інтеграції у глобальні ринки та стійкість до зовнішніх шоків [4, 5, 6].

Аналіз поточного стану цифрової інфраструктури свідчить, що вона є базовою передумовою ефективної цифрової трансформації економіки. До її ключових елементів належать широкосмуговий Інтернет, мобільні мережі нового покоління, дата-центри, хмарні сервіси, платформи обміну даними та системи кібербезпеки. Рівень розвитку цих компонентів безпосередньо визначає швидкість впровадження цифрових технологій у бізнесі та державному секторі. Водночас існує суттєва нерівномірність розвитку інфраструктури між регіонами, що формує цифровий розрив і обмежує доступ частини населення та підприємств до сучасних технологій.

Особливої уваги потребує стан впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність підприємств. У найбільш динамічних секторах економіки цифрові технології вже стали невід'ємною складовою виробничих і управлінських процесів. Використання систем ERP, CRM, цифрових платформ управління ланцюгами постачання, інструментів бізнес-аналітики та автоматизованих виробничих систем дозволяє суттєво підвищувати продуктивність та зменшувати витрати [1]. Разом із тим значна частина підприємств, особливо у традиційних галузях, залишається на початкових етапах цифрової трансформації, що стримує загальний рівень економічної ефективності.

Важливим напрямом є цифровізація державного управління, яка змінює характер взаємодії між державою, бізнесом і громадянами. Впровадження електронного урядування, цифрових реєстрів, онлайн-послуг та систем автоматизації адміністративних процедур дозволяє підвищити прозорість управління, зменшити рівень корупційних ризиків і скоротити часові витрати на надання послуг. Однак ефективність цих процесів залежить від ступеня інтеграції цифрових систем, їх сумісності та рівня кіберзахисту.

Окремим блоком виступає інтеграція цифрових рішень у діяльність економічних суб'єктів. Вона передбачає не лише використання технологій, а й зміну організаційної культури, управлінських моделей та підходів до прийняття рішень. Підприємства, які здійснили глибоку цифрову трансформацію, демонструють вищий рівень адаптивності до змін ринкового середовища, здатність до швидкого масштабування бізнесу та формування нових продуктів і послуг.

Водночас цифровізація супроводжується низкою системних викликів. Серед них є нерівномірність доступу до цифрових технологій, дефіцит цифрових компетенцій у робочій силі, обмежені інвестиції в інноваційні проекти та недостатній рівень координації між державними та приватними ініціативами. Окрему загрозу становлять кіберризики, які зростають пропорційно до збільшення обсягів цифрових даних та розширення цифрових сервісів. Саме тому в таблиці 1 представимо особливості цифрової економіки.

Таблиця 1. Особливості цифрової економіки, складено автором на основі [1-20]

Напрямок аналізу	Характеристика	Поточний стан	Вплив на економіку	Основні проблеми
Цифрова інфраструктура	Інтернет, мережі 4G/5G, дата-центри, хмарні сервіси	Розвинена, але нерівномірна	Забезпечує базу цифровізації	Регіональна диспропорція, недостатнє покриття
Впровадження ІКТ у бізнесі	ERP, CRM, Big Data, AI, автоматизація	Високий у IT-секторі, середній у традиційних галузях	Підвищення продуктивності та ефективності	Низька цифрова зрілість підприємств
Державне управління	Електронні послуги, цифрові реєстри, e-government	Активний розвиток	Прозорість, зниження бюрократії	Фрагментація систем, недостатня інтеграція
Інтеграція цифрових рішень	Комплексне впровадження технологій у процеси	Часткова інтеграція	Формування нових бізнес-моделей	Опір змінам, дефіцит компетенцій
Людський капітал	Цифрові навички, освіта, перекваліфікація	Середній рівень	Визначає швидкість цифровізації	Розрив між освітою і ринком праці
Інституційне середовище	Регулювання, кібербезпека, стандарти	Нерівномірне	Впливає на інвестиції та розвиток	Недосконалість регулювання
Інноваційна активність	Стартапи, R&D, цифрові продукти	Динамічна в окремих сегментах	Джерело економічного зростання	Обмежене фінансування
Кібербезпека	Захист даних і цифрових систем	Недостатній рівень	Визначає довіру до цифрової економіки	Зростання кіберзагроз

Узагальнюючи, можна стверджувати, що цифровізація є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності держави та бізнесу. Проте її повний потенціал може бути реалізований лише за умови комплексного підходу, який передбачає одночасний розвиток технологічної бази, людського капіталу та інституційної системи.

Попри активне впровадження цифрових сервісів у бізнесі та державному управлінні, загальна ефективність цифрової трансформації залишається

нерівномірною та фрагментованою, що зумовлює необхідність глибшого аналізу ключових бар'єрів розвитку.

Таким чином, цифровізація виступає складним багатовимірним процесом, який одночасно охоплює технологічний, економічний, інституційний та соціальний виміри. Її вплив на економічний розвиток є системним і довгостроковим, оскільки вона формує нову структуру економіки, засновану на знаннях і даних. Ефективність цифрової трансформації визначається рівнем розвитку інфраструктури, глибиною впровадження ІКТ, ступенем інтеграції цифрових рішень та якістю інституційного середовища.

Також слід зауважити, що однією з базових проблем є нерівномірність доступу до цифрових ресурсів, що проявляється у суттєвих відмінностях між регіонами щодо якості інтернет-зв'язку, рівня цифрової інфраструктури та доступності сучасних технологічних сервісів. Це створює ситуацію цифрової асиметрії, за якої окремі території та соціальні групи виявляються менш інтегрованими у цифровий простір, що безпосередньо впливає на рівень економічних можливостей та соціальної мобільності.

Не менш важливим обмеженням виступає недостатній рівень інвестицій у технологічне оновлення економіки. Обмеженість фінансових ресурсів, низька активність довгострокового інвестування в інноваційні проекти та недостатній розвиток венчурного фінансування стримують модернізацію виробничих процесів і впровадження передових цифрових технологій. У результаті значна частина підприємств функціонує на основі застарілих технологічних рішень, що знижує їхню конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

Також окремої уваги потребує проблема цифрової компетентності населення. Незважаючи на відносно високий освітній потенціал України, рівень цифрових навичок залишається нерівномірним. Частина працівників і громадян не володіє достатніми компетенціями для ефективного використання цифрових інструментів, що обмежує їх участь у сучасних економічних процесах. Це формує розрив між потребами цифрової економіки та можливостями ринку праці, уповільнюючи процеси інноваційного розвитку.

Важливим системним чинником є також недосконалість інституційного середовища, яке не завжди забезпечує належні умови для розвитку цифрової економіки. Проблеми регуляторної фрагментації, недостатня узгодженість державної політики у сфері цифровізації, обмежений захист прав інтелектуальної власності та нерозвинені механізми підтримки інновацій створюють додаткові бар'єри для бізнесу та інвесторів. Саме тому в таблиці 2 представимо систематизацію ключових проблем розвитку цифрової економіки в Україні.

Таким чином, сукупність зазначених факторів формує комплексну проблему, що потребує системного підходу до її вирішення. Подолання виявлених обмежень є необхідною умовою переходу України до якісно нового етапу розвитку цифрової економіки, орієнтованого на інновації, ефективність та інтеграцію у глобальний економічний простір.

Таблиця 2. Ключові проблеми розвитку цифрової економіки в Україні, систематизовано автором на основі [1-20]

Проблемний аспект	Характеристика прояву	Наслідки для економіки	Можливі напрями подолання
Нерівномірність доступу до цифрових ресурсів	Різний рівень інтернет-покриття та цифрової інфраструктури між регіонами	Цифрова нерівність, обмежений доступ до послуг і ринків	Розвиток інфраструктури, розширення широкосмугового доступу
Недостатні інвестиції у технологічне оновлення	Обмежене фінансування інновацій, слабкий венчурний ринок	Повільна модернізація підприємств, низька продуктивність	Стимулювання інвестицій, податкові пільги, підтримка інновацій
Обмежена цифрова компетентність населення	Нерівномірний рівень цифрових навичок у різних групах	Дефіцит кваліфікованих кадрів, низька адаптивність ринку праці	Розвиток цифрової освіти, перекваліфікація кадрів
Недосконалість інституційного середовища	Фрагментарне регулювання, слабка координація політики	Зниження інвестиційної привабливості, бар'єри для бізнесу	Удосконалення законодавства, гармонізація регулювання
Низький рівень інтеграції цифрових рішень	Часткове впровадження ІТ у бізнесі та державі	Обмежена ефективність цифровізації	Комплексна цифрова трансформація процесів
Недостатній розвиток інноваційної екосистеми	Слабка взаємодія науки, бізнесу та держави	Уповільнення технологічного розвитку	Формування інноваційних кластерів та партнерств

Також слід зауважити, що сучасна трансформація економічних систем під впливом цифрових технологій має не еволюційний, а радше структурно-зламний характер, оскільки змінює самі принципи створення вартості, організації виробництва та розподілу ресурсів. Цифрова економіка в цих умовах набуває статусу системоутворюючого середовища, у межах якого конкурентоспроможність держави визначається не стільки наявністю традиційних факторів виробництва, скільки здатністю генерувати, обробляти та ефективно використовувати дані.

За таких умов державна політика у сфері цифрової економіки повинна виходити за межі фрагментарного регулювання окремих технологічних сегментів і набувати ознак комплексної довгострокової стратегії. Її ключовою особливістю має бути синхронне охоплення інфраструктурного, інноваційного, освітнього та інституційного вимірів розвитку, оскільки лише їх узгоджена взаємодія формує стійку цифрову екосистему.

Базовим елементом такої політики виступає розвиток цифрової інфраструктури, яка виконує функцію матеріальної основи цифрової економіки. Йдеться не лише про розширення доступу до швидкісного інтернету, а про формування повноцінного технологічного середовища, що

включає мережі передачі даних нового покоління, хмарні обчислювальні платформи, центри обробки даних, системи кіберзахисту та інтегровані цифрові платформи державного і приватного секторів. Від зрілості цієї інфраструктури залежить швидкість цифровізації бізнес-процесів і масштабність економічного ефекту від впровадження інновацій.

При цьому інфраструктурний розвиток не забезпечує автоматичного економічного зростання без активізації інноваційної діяльності підприємницького сектору. Саме бізнес виступає ключовим агентом трансформації технологічних рішень у реальну економічну цінність. У цьому контексті державна політика має бути спрямована на створення стимулів для інновацій: розвиток податкових преференцій для високотехнологічних підприємств, розширення доступу до венчурного фінансування, підтримку стартап-екосистеми та формування сприятливого регуляторного середовища для експериментальних технологічних рішень.

Окремим стратегічним напрямом є розвиток людського капіталу, який у цифровій економіці набуває статусу ключового виробничого ресурсу. Традиційні моделі освіти втрачають здатність оперативно реагувати на технологічні зміни, що зумовлює необхідність переходу до системи безперервного навчання. Особливу увагу слід приділяти формуванню цифрових компетентностей, аналітичного мислення, навичок роботи з великими даними та розуміння принципів функціонування автоматизованих систем. У цьому сенсі освіта перестає бути завершеним етапом і трансформується у постійний процес адаптації до технологічного середовища.

Паралельно з професійною підготовкою критичного значення набуває загальний рівень цифрової грамотності населення. Його підвищення є необхідною умовою інклюзивного розвитку цифрової економіки, оскільки визначає здатність громадян користуватися цифровими сервісами, брати участь у електронній комерції та взаємодіяти з державними платформами. Низький рівень цифрової грамотності формує соціальні бар'єри та обмежує потенціал ринку цифрових послуг.

Важливою складовою ефективною цифровою трансформації є модернізація нормативно-правового середовища. Швидкість технологічних змін значно перевищує темпи оновлення законодавства, що створює регуляторні прогалини та підвищує рівень невизначеності для бізнесу. У цих умовах необхідним є формування адаптивної правової системи, здатної оперативно реагувати на появу нових технологічних явищ, зокрема у сфері штучного інтелекту, цифрових платформ, електронної комерції та захисту даних.

Також особливе значення у структурі державної політики має розвиток взаємодії між державою, бізнесом і науково-дослідним сектором. Відсутність ефективною координації між цими елементами призводить до втрати інноваційного потенціалу та зниження ефективності наукових розробок. Формування інноваційних кластерів, технологічних парків та спільних дослідницьких платформ дозволяє забезпечити безперервний цикл «знання – технологія – комерціалізація», що є основою цифрової економіки.

Також слід звернути увагу на те, що в сучасних умовах цифрові платформи виступають новою організаційною формою економічної діяльності, яка

змінює традиційні механізми взаємодії на ринку. Вони забезпечують багатосторонню взаємодію між учасниками економічних процесів, знижують транзакційні витрати та формують ефект мережевої взаємодії. Це створює умови для появи нових бізнес-моделей, заснованих на обміні даними та цифрових сервісах.

Використання великих даних у поєднанні з аналітичними технологіями відкриває можливості для формування нової моделі управління економікою, орієнтованої на прогнозування та попередження ринкових змін. Дані стають стратегічним ресурсом, що визначає якість управлінських рішень і рівень конкурентоспроможності економічних суб'єктів.

Важливим також є процес автоматизації, який охоплює як виробничі, так і управлінські функції. Він дозволяє підвищити точність операцій, зменшити витрати та оптимізувати використання ресурсів. При цьому автоматизація трансформує структуру зайнятості, що потребує паралельного розвитку систем перекваліфікації та соціальної адаптації працівників.

Отже, підвищення ефективності розвитку цифрової економіки можливе лише за умови реалізації цілісної державної політики, що забезпечує збалансований розвиток інфраструктури, інновацій, людського капіталу та інституційного середовища. Такий підхід дозволяє не лише прискорити цифрову трансформацію, але й забезпечити її стійкість, інклюзивність та довгостроковий економічний ефект у межах національної економіки.

Спираючись на зазначене вище, зауважимо, що формування науково обґрунтованих напрямів підвищення ефективності розвитку цифрової економіки потребує застосування системного методичного підходу, який дозволяє поєднати аналітичну оцінку поточного стану цифровізації з виявленням ключових обмежень і визначенням пріоритетів подальшого розвитку. Такий підхід має враховувати багаторівневий характер цифрової економіки, її залежність від інституційного середовища, технологічної бази та людського капіталу. Саме тому в таблиці 3 представимо елементи зазначеного підходу.

Таблиця 3. Етапи зазначеного підходу, сформовано автором

Етап	Зміст етапу	Інструменти аналізу	Результат
Аналітико-діагностичний	Оцінка стану цифрової економіки	Статистичний аналіз, індекси цифровізації	База вихідних даних
Ідентифікація проблем	Виявлення ключових бар'єрів розвитку	Порівняльний аналіз, експертні оцінки	Перелік проблемних зон
Аналіз причин	Встановлення взаємозв'язків факторів	SWOT, PEST, матриці впливу	Структура причинності
Стратегічні орієнтири	Визначення напрямів розвитку	Системний підхід	Перелік стратегічних напрямів
Пріоритизація	Оцінка важливості напрямів	Багатокритеріальний аналіз	Рейтинг пріоритетів
Рекомендації	Формування політики реалізації	Синтез результатів	Практичні управлінські рішення

Такий методичний підхід дозволяє перейти від загального опису проблем цифрової економіки до їх системного вимірювання та обґрунтованого вибору стратегічних напрямів розвитку, забезпечуючи наукову обґрунтованість управлінських рішень і їх практичну результативність.

Висновки. Ефективний розвиток цифрової економіки в Україні визначається не окремими технологічними досягненнями, а здатністю сформувати цілісну систему взаємопов'язаних змін, у якій технологічні інновації, інституційні перетворення та розвиток людського потенціалу виступають взаємодоповнювальними складовими. Лише за умови їх узгодженого функціонування цифрова трансформація набуває стійкого характеру та забезпечує довгостроковий економічний ефект.

Технологічний компонент створює основу для модернізації економічних процесів, підвищення продуктивності та формування нових моделей бізнесу. Водночас сам по собі він не здатний забезпечити системні зміни без відповідного інституційного середовища, яке визначає правила взаємодії економічних суб'єктів, рівень захисту інновацій та прозорість регуляторних механізмів. Саме інституційні перетворення формують умови, за яких технологічні рішення можуть бути масштабовані та інтегровані у національну економічну систему.

Також важливим є розвиток людського потенціалу, оскільки саме він визначає здатність суспільства ефективно використовувати цифрові технології та адаптуватися до постійних змін. Рівень цифрових компетентностей, якість освіти та доступ до безперервного навчання стають критичними факторами успішності цифрової трансформації, впливаючи як на продуктивність праці, так і на інноваційну активність економіки загалом.

1. Bobro, N., Lisova, R., Parfentieva, O., Dmytrovska, V., Kyrylenko S. . (2025). Digital Transformation for Cost Optimisation and Sustainable Business Operations . *European Journal of Sustainable Development*, 14(2), 158. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1679>, <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p158>

2. Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2025). Digital Technologies In Advancing The Green Economy Opportunities For Global Business And Financial Stability. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(1), 78-85. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-1-78-85>

3. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O. and Kyrylenko, O. (2025) The Role Of Financial Inclusion In Fostering Ecoentrepreneurship Within The Digital Economy. *International Journal of Ecosystems and Ecology Science (IJEES)* Vol. 15 (1): 77-86 (2025). DOI: <https://doi.org/10.31407/ijeess15.109>

4. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O., & Kyrylenko, O. (2025). Innovative Approaches to Transformation of Business Processes in Digital Economy: Ensuring Financial Security and Inclusion. *Salud, Ciencia Y Tecnologia - Serie De Conferencias*, 4, 1498. <https://doi.org/10.56294/sctconf20251498>

5. DoranJ., McCarthyN., O'ConnorM. The role of entrepreneurship in stimulating economic growth in developed and developing countries. *Cogent Economics & Finance*. 2018. Vol. 6. Iss. 1. Art. 1442093. DOI: <https://doi.org/10.1080/23322039.2018.1442093>

6. Flaig, A., Kindstrom, D., & Ottosson, M. (2021). Market-shaping strategies: A conceptual framework for generating market outcomes. *Industrial Marketing Management*, 96, 254-266, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2021.06.004>

7. Gavkalova, N., Smereka, S., Kadyrus, I., Kyrylenko, S., & Kasatkina, M. (2025). Energy-Saving Technologies and Innovations: Driving Competitiveness in Contemporary Business. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 8(1), 138-162. <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.080105>

8. Krchova, H., & Лъвєјnov6 Hoesov6, K. (2021) The impact of modern communication marketing tools to increase the innovativeness of business. *Marketing and Management of Innovations*, 5(3), 117-126, DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.3-10>

9. Krysovaty A., Ptashchenko O., Ivashchenko O., Karp V., Kurtsev O. (2025) The Influence Of Digital Economy On Financial Management And Analysis: Transforming Business Processes In Global Enterprises. *International Journal for Quality Research*. 19(3) 873–886, DOI: 10.24874/IJQR19.03-13, <https://www.ijqr.net/paper.php?id=1275>, <https://www.ijqr.net/journal/v19-n3/13.pdf>

10. Krysovaty A., Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2024). Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal Of Applied Research*, 10(1), 431–441. <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>

11. Savin, S., Kravchuk, Y., Dzhereliuk, Y., Dyagileva O., & Naboka, R. (2021). Management of the Processes on the Quality Provision of the Logistic Activity in the Context of Socio-Economic Interaction of Their Participants. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(12), 45-52. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.7>

12. Зайцев Ю. О., Петренко Д. А. Організаційно-економічне забезпечення функціонування інклюзивної економіки в Україні. *Бізнес Інформ*. 2024. №7. С. 79–85. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-79-85>

13. Кириленко С.В., Вовк В.А. Імперативи цифрової трансформації ринку послуг. *Світ фінансів*. 2025. №1(82). С. 129-138. (Index Copernicus). DOI: 10.35774/sf2025.01.129

14. Кириленко С.В., Вовк В.А. Трансформаційні зміни сфери послуг в Україні: цифрова економіка та інклюзія. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля* № 3 (289) 2025. С. 12-20, DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-12-20>

15. Панченко В., Птащенко О., Резнікова Н., Карп В. (2025) Багатовимірність проблем соціально-економічного розвитку в умовах глобальних викликів: інституційні рамки політики модернізації. *Економічний простір*. 199. 86-98. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.199.86-98>

16. Птащенко О., Резнікова Н., Івашченко О. Міжнародні стратегічні альянси в умовах цифрових трансформацій і розвитку ринку даних. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2023. 2(12). С.214-227. <https://doi.org/10.32750/2023-0218> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/250>

17. Сімків Л.Є. Ринкова інфраструктура: елементи та значення в ринковій економіці. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2020. Вип.4 (144). С.3-7. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf)

18. Четверта промислова революція: зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків: монографія / за наук. ред. А. І. Крисоватого, О. М. Сохаської. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. 478 с.

19. Шталь Т., Зайцев Ю. (2024) Вплив трансформаційних змін на впровадження інноваційних проєктів розвитку міст. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*, vol. 1, no. 29, Dec. 2024, pp. 28-37, <https://doi.org/10.35774/>.

20. Шталь Т., Зайцев Ю. (2024). Розвиток урбаністичного регіону в умовах цифрової економіки та інклюзивності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 2(14), 465-474. <https://doi.org/10.32750/2024-0241>

1. Bobro, N., Lisova, R., Parfentieva, O., Dmytrovska, V., Kyrylenko S. . (2025). Digital Transformation for Cost Optimisation and Sustainable Business Operations . *European Journal of Sustainable Development*, 14(2), 158. URL: <https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1679>, <https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p158>

2. Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2025). Digital Technologies In Advancing The Green Economy Opportunities For Global Business And Financial Stability. *Baltic Journal of Economic Studies*, 11(1), 78-85. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2025-11-1-78-85>

3. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O. and Kyrylenko, O. (2025) The Role Of Financial Inclusion In Fostering Ecoentrepreneurship Within The Digital Economy. *International Journal of Ecosystems and Ecology Science (IJEES)* Vol. 15 (1): 77-86 (2025). DOI: <https://doi.org/10.31407/ijeess15.109>

4. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O., & Kyrylenko, O. (2025). Innovative Approaches to Transformation of Business Processes in Digital Economy: Ensuring Financial Security and Inclusion. *Salud, Ciencia Y Tecnologia - Serie De Conferencias*, 4, 1498. <https://doi.org/10.56294/sct-conf20251498>

5. Doran J., McCarthy N., O'Connor M. The role of entrepreneurship in stimulating economic growth in developed and developing countries. *Cogent Economics & Finance*. 2018. Vol. 6. Iss. 1. Art. 1442093. DOI: <https://doi.org/10.1080/23322039.2018.1442093>

6. Flaig, A., Kindstrom, D., & Ottosson, M. (2021). Market-shaping strategies: A conceptual framework for generating market outcomes. *Industrial Marketing Management*, 96, 254-266, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.indmarman.2021.06.004>
7. Gavkalova, N., Smereka, S., Kadyrus, I., Kyrylenko, S., & Kasatkina, M. (2025). Energy-Saving Technologies and Innovations: Driving Competitiveness in Contemporary Business. *Grassroots Journal of Natural Resources*, 8(1), 138-162. <https://doi.org/10.33002/nr2581.6853.080105>
8. Krchova, H., & Љвєjnovб Hoesovб, K. (2021) The impact of modern communication marketing tools to increase the innovativeness of business. *Marketing and Management of Innovations*, 5(3), 117-126, DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.3-10>
9. Krysovaty A., Ptashchenko O., Ivashchenko O., Karp V., Kurtsev O. (2025) The Influence Of Digital Economy On Financial Management And Analysis: Transforming Business Processes In Global Enterprises. *International Journal for Quality Research*. 19(3) 873–886, DOI: 10.24874/IJQR19.03-13, <https://www.ijqr.net/paper.php?id=1275>, <https://www.ijqr.net/journal/v19-n3/13.pdf>
10. Krysovaty, A., Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2024). Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal Of Applied Research*, 10(1), 431–441. <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
11. Savin, S., Kravchuk, Y., Dzheliliuk, Y., Dyagileva O., & Naboka, R. (2021). Management of the Processes on the Quality Provision of the Logistic Activity in the Context of Socio-Economic Interaction of Their Participants. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, 21(12), 45-52. <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2021.21.12.7>
12. Zaitsev Yu. O., Petrenko D. A. Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia funktsionuvannia inkliuzyvnoi ekonomiky v Ukraini. *Biznes Inform*. 2024. №7. С. 79–85. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-7-79-85>
13. Kyrylenko S.V., Vovk V.A. Imperatyvy tsyfrovoy transformatsii rynku posluh. *Svit finansiv*. 2025. №1(82). S. 129-138. (Index Copernicus). DOI: 10.35774/sf2025.01.129
14. Kyrylenko S.V., Vovk V.A. Transformatsiini zminy sfery posluh v Ukraini: tsyfrova ekonomika ta inkliuziia. *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnogo universytetu imeni Volodymyra Dalia № 3 (289) 2025*. S. 12-20, DOI: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2025-289-3-12-20>
15. Panchenko V., Ptashchenko O., Reznikova N., Karp V. (2025) Bahatovymirnist problem sotsialno-ekonomichnoho rozvytku v umovakh hlobalnykh vyklykiv: instytutsiini ramky polityky modernizatsii. *Ekonomichnyi prostir*. 199. 86-98. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.199.86-98>
16. Ptashchenko O., Reznikova N., Ivashchenko O. Mizhnarodni stratehichni aliatsy v umovakh tsyfrovyykh transformatsii i rozvytku rynku danykh. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*. 2023. 2(12). S.214 227. <https://doi.org/10.32750/2023-0218> URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/250>
17. Simkiv L. Ie. Rynkova infrastruktura: elementy ta znachennia v rynkovii ekonomitsi. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*. 2020. Vyp.4 (144). S.3 7. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20204\(144\)/sep20204\(144\)_003_SimkivL.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20204(144)/sep20204(144)_003_SimkivL.pdf)
18. Chetverta promyslova revoliutsiia: zmina napriamiv mizhnarodnykh investytsiinykh potokiv: monohrafiia / za nauk. red. A. I. Krysovatoho, O. M. Sokhatskoi. *Ternopil : Osadtsa Yu. V.*, 2018. 478 s.
19. Shtal T., Zaitsev Yu. (2024) Vplyv transformatsiinykh zmin na vprovadzhennia innovatsiinykh proektiv rozvytku mist. *Rehionalni aspekty rozvytku produktyvnykh syl Ukrainy*, vol. 1, no. 29, Dec. 2024, pp. 28-37, <https://doi.org/10.35774/>.
20. Shtal T., Zaitsev Yu. (2024). Rozvytok urbanistychnoho rehionu v umovakh tsyfrovoy ekonomiky ta inkliuzyvnosti. *Yevropeyskyi naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, 2(14), 465-474. <https://doi.org/10.32750/2024-0241>